

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Geloven: delen in Gods toekomst

(Hebreeën 11:1)

Alle uiteenzettingen in de brief aan de Hebreeën, zoals die over het offer en het priesterschap van de Here Jezus en die over het oude en nieuwe verbond, hebben de strekking de lezers van deze brief te helpen het geloof in Jezus Christus vast te houden.

Op verschillende plaatsen in de brief blijkt, dat die lezers gevaar lopen het geloof te verliezen. Om er enkele te noemen:

- 2: 1 Wij moeten aandacht schenken aan hetgeen wij gehoord hebben, opdat wij niet afdrijven.
- 3: 12 Ziet toe broeders, dat bij niemand uwer een boos, ongelovig hart zij, door af te vallen van de levende God...
- 4: 1 Laat niemand de indruk wekken, achter de blijven...
- 4: 14 Laten we aan de belijdenis... vasthouden...
- 5: 11 U bent traag geworden in het horen...
- 6: 12 Wordt niet traag...

Na de dan volgende uiteenzettingen in de hoofdstukken 7-10 komen de aansporingen terug:

- 10: 23 Laten wij de belijdenis van hetgeen wij hopen onwankelbaar vasthouden - laten we op elkaar acht geven.
- 10: 35 Geeft Uw vrijmoedigheid niet prijs - U hebt volharding nodig.

—o—

Hoe komt het, dat deze mensen de aansporing: U hebt volharding nodig, zo op het hart gebonden moet worden?

De naam van de brief zegt al, dat de lezers joodse christenen

**DOOR
G. VAN ATTEN
GORINCHEM**

zijn. Laten we (met ds C. Vonk, De Voorzeide Leer Ib, p. 392 e.v. en dr C. v. d. Waal, Sola Scriptura II) maar aannemen dat de brief geschreven is aan joodse christenen in Palestina, mogelijk zelfs in de stad Jeruzalem, en wel vóór de verwoesting van de tempel in het jaar 70 na Chr.

Deze mensen of hun ouders - in de periode van een kleine 40 jaar tussen het pinksterfeest van Handelingen 2 en de ondergang van Jeruzalem in 70 komt immers een nieuwe generatie op - hebben om de belijdenis dat Jezus van Nazareth de beloofde Messias is, heel wat doorstaan. In 10: 32 lezen we: Herinnert U de dagen van weleer, toen gij, na verlicht te zijn, zo menigmaal lijden doorworsteld hebt, hetzij zelf een schouwspel van smaad en verdrukking, hetzij deelnemende aan het lot van hen, die in zulk een toestand verkeerden. Want gij hebt met de gevangenen mede geleden en de roef van Uw bezit blijmoedig aanvaard... Die woorden herinneren aan de druk, waarvan we lezen in het boek Handelingen (8: 1, 9: 1). Onder die druk zijn ze niet bezweken. Ze aanvaardden b.v. de roef van hun bezittingen omdat

ze wisten een beter en blijvend bezit te hebben (10: 34). De hoop deed hen volhouden.

Maar hun volharding wankelt. Ze voelen zich vreemden tussen hun eigen volksgenoten. Die houden de tradities van de Mozaïsche offerwet in ere en de dienst in de synagogen. Jezus van Nazareth is voor hen een verschijnsel uit het verleden, zoals er zoveel seculiere drijvers zijn geweest. Voor die volksgenoten betekende de leer van Jezus een breken met de wet van Mozes en daarom een ketterij. Het is daarom niet zonder reden, dat in Hebreeën 3 Mozes en Jezus met elkaar worden vergeleken. De Hebreeuwse christenen hadden geleerd, tegen de opinie van hun omgeving in, vol te houden. Die positie is de christenen van alle tijden niet vreemd. Daarom: ze hebben volharding nodig.

—o—

Die volharding is nodig, omdat we anders niet krijgen wat God beloofd heeft (10: 36). En het zal niet lang meer duren, of de Here komt het beloofde brengen. Als de Here dan komt, zal de rechtvaardige uit (als resultaat van) geloof leven, terwijl de goddeloze zal ondergaan. En niet alleen de goddeloze van ver weg, maar ook de nalatige. In het kader van de aansporing tot volharding is de tegenstelling geloof-nalatigheid veelzeggend. Wie nalatig wordt zet zijn leven op het spel. Hij zal delen in het lot van de goddelozen, terwijl de rechtvaardige, die met volharding hoopt op hetgeen hij niet ziet, door zijn geloof zal leven.

—o—

Inhoud

- 217 Ds G. van Atten, Geloven: delen in Gods toekomst
- 218 Ds J. Stuij, Catechisatie (2)
- 219 Drs H. de Jong, 'Clair' en 'obscur' in onze verhouding tot God (2)
- 219 Ds A. H. Algra, Pastorale Notities
- 220 D. W. L. Milo, Het leiden van de kerkzang
- 211 H. R. S. van der Veen, Jaarorde en gemeente (1)
- 222 Boekbespreking

Die volharding is gegeven met de aard van het geloof. Want dat geloof is de zekerheid van de dingen die men hoopt en het bewijs van de dingen die men niet ziet. Die woorden zijn niet bedoeld als definitie van geloof, maar ze bevatten, in aansluiting bij 10: 39, een antwoord op de vraag: hoe houd ik het vol, in deze wereld te geloven in God en in de Here Jezus Christus? Dat antwoord is: U houdt het vol, omdat geloof de zekerheid is van wat U hoopt.

Het komt ons wel eens wat vreemd voor: zekerheid is immers in ons spraakgebruik meestal een gevoel, een overtuiging; het tweede woord uit Hebreeën 11: 1, het woord bewijs, spreekt voor ons van een rationele zekerheid. We hebben het bewijs voor een stelling als er sprake is van een onomstotelijke redenering, die leidt tot een niet voor bestrijding vatbare conclusie. Dat lijkt ons het tegengestelde van geloof. Zekerheid en hopen, bewijs en niet zien, zijn voor ons gevoel tegenstrijdige begrippen.

Dat gevoel van tegenstrijdigheid wordt aanzienlijk minder, als we het woord zekerheid gebruiken in een andere betekenis, n.l. die van onderpand, waarborg, garantie. Als een bank geld leent, vraagt ze een onderpand, b.v. bij een hypotheek. Dat onderpand is de zekerheid van de bank. Als de lener niet aflost, wordt zijn huis verkocht en zo komt de bank aan haar trekken.

Op die manier is ons geloof een zekerheid voor wat wij hopen en een bewijs voor wat we niet zien. Het gaat niet om een gevoel dat we hebben en een bewijs, dat voor ons verstand geleverd is, maar om een waarborg die de Here ons geeft, een garantiebewijs dat Hij ons uitreikt.

Het geloof, als een gave van God, is een bewijs van aandeel in Zijn toekomst. Een eigendomsbewijs van het blijvende bezit, waarvan 10 : 34 sprak. In 11 : 10 en 16 komt dat terug als de blijvende stad, die Abraham verwachtte.

—o—

Het meest direkt aansprekende voorbeeld voor de gedachte, dat geloof is: aandeel in de toekomst die God geeft, is misschien dat van Noach. Noach heeft, zegt 11 : 7, een godsspraak ontvangen over iets, dat nog niet gezien werd, de zondvloed. Noach heeft toen eerbiedig de ark toebereid, tot redding van zijn huisgezin. Zo werd hij erfgenaam van de gerechtigheid, die aan het geloof beantwoordt. In zijn geval betekende dat, dat de nieuwe wereld, die na de zondvloed kwam, voor hem was en voor zijn kinderen. Degenen, die zijn werk wel gezien en zijn boodschap wel gehoord hadden, maar daaraan geen geloof schonken, kwamen om in de vloed. Terwijl ze Noach bezig zagen, haalde niemand het in zijn hoofd aan Noach te vragen, of hij ook mee mocht helpen bij het bouwen van de ark en of hij ook aan boord mocht. Ieder keek wat meewarig toe: zo'n dwaze Noach toch, die voortbouwde op wat hij meende gehoord te hebben, maar waar niemand ook maar enig voorteken van waarnam. Ik denk in dit verband aan wat de Here Jezus zegt in Mattheüs 24 : 36-40: bij de

komst van de Zoon des mensen zal het zijn als in de dagen van Noach. Niemand merkte iets. Ze aten en dronken, huwden en gaven ten huwelijk, tot op de dag waarop Noach in de ark ging. Het geloof van de christen vandaag is voor de wereld even dwaas als dat van Noach. Een interessante geestelijke stroming misschien, wat folkloristisch, maar maatschappelijk niet zo van belang en volkomen geantiqueerd. Wie zal er tegen de kerk en de christenen zeggen: mag ik ook mee?

Maar: de uitkomst stelde Noach in het gelijk. Zo heeft hij door het geloof de wereld veroordeeld. Deze rechtvaardige bleef door zijn geloof in leven.

—o—

Nu kun je van Noach zeggen: hij heeft inderdaad iets bereikt met zijn geloof. Hij werd erfgenaam van een nieuwe wereld. Maar al die anderen? Hebreeën 11 noemt een lange reeks. Wat hebben zij bereikt? Ze zijn allen gestorven zonder de belofte verkregen te hebben. Slechts uit de verte hebben zij die gezien en begroet, en ze hebben beleden dat ze vreemdelingen en bijwoners waren op de aarde. Ze wisten zich op weg naar een beter, een hemels vaderland.

Aan het eind van Hebreeën 11 lezen we, wat God daarmee bedoelde: Hij had iets beters met ons voor. Zonder ons konden zij niet tot de volmaaktheid komen. God wilde wachten tot wij er ook bij waren.

Ze hebben moeten wachten in hoop — zonder te zien.

Ze hebben moeten wachten met volharding.

We wachten nog steeds.

Hoe is dat uit te houden?

Op de manier van 12 : 1, 2: het oog gericht houden op Jezus, de Leidsman en Voleinder des geloofs, die om de vreugde welke voor Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is aan de rechterzijde van de troon Gods. Vestigt Uw aandacht dan op Hem, die zulk een tegenspraak van zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat gij niet door matheid van ziel verslapt.

Catechisatie (2)

Inmiddels is aan de dienstdoende predikanten van de Ned. Geref. en Chr. Geref. Kerken door de uitgever Buijten en Schipperheijn bericht gezonden over het Catechisatie-project „RONDOM DE BIJBEL”. (Mogelijk per abuis genoemd: 'rondom het woord'.)

In een tweede stukje wil ik nu iets meer vertellen over de inhoud van deze nieuwe catechisatie-methode.

Concentrisch opgebouwd wil zeggen: er is opklimming in moeilijkheidsgraad.

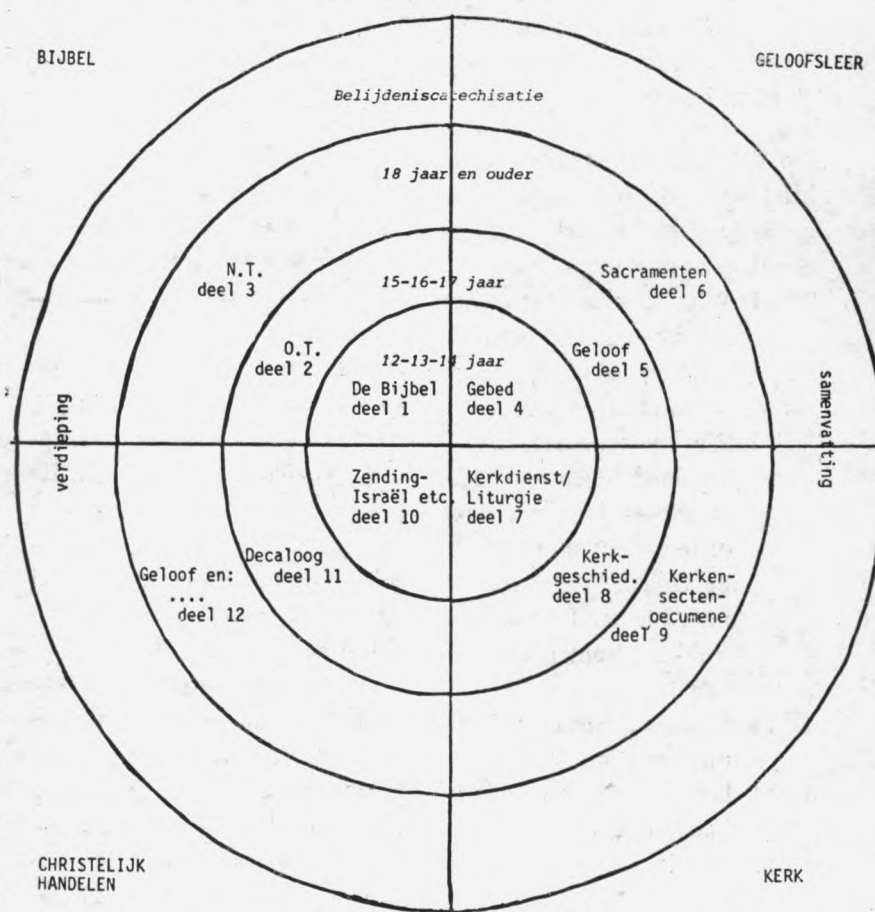
Er is onder de catechisanten nu eenmaal een verschil in leeftijd van 12 t/m $\pm$ 20 jaar. Je kunt die niet allemaal op hetzelfde nivo onderwijzen. Zelfs binnen een groep leeftijdgenoten is het verschil in ontwikkeling vaak zo groot, dat het heel moeilijk is om ze allen met eenzelfde catechisatie te bereiken.

De methode „Rondom de Bijbel” heeft drie, eigenlijk vier nivo's, waarbij het vierde nivo geacht wordt de belijdeniscatechisatie te zijn.

Het totaal van de te behandelen stof is verdeeld in vier sectoren, n.l. bijbel, geloofsleer, kerk en christelijk handelen.

Op alle nivo's komen alle vier sectoren aan bod.

Onderstaand schema geeft een goed overzicht van het geheel.

Hoe zit een les in elkaar? Als voorbeeld geef ik de opzet van les 2 van het O.T.:

„De grote ontsparing”.

- Gespreksvragen; deze beogen aansluiting bij de beleavingswereld van de catechisanten.
- Bijbelstudie; over Gen. 3 : 1-14 aan de hand van acht gerichte vragen.
- Toelichting; enkele bladzijden leesstof, met daarbij een tweede bijbelstudie over Gen. 3 : 15-24.
- Lesvragen; over de inhoud van het voorafgaande.
- Bijbeltekst; Gen. 3 : 15 (leren).
- Leskern; bondige samenvatting.
- Huiswerkopdracht; zoek in de krant berichten waaruit blijkt hoe ernstig de gevolgen van de zonde zijn.
- Catechisatieopdracht; een kruiswoordpuzzel.

Uit het O.T. zijn tien gedeelten gekozen die op deze manier bewerkt worden. M.i. ruim voldoende voor een heel seizoen catechisatie aan een groep van 15-17 jaar. Dit deel wordt het omvangrijkst en komt in het komende jaar gereed.

J. Stuij, Kampen

'Clair' en 'obscur' in onze verhouding tot God (2)

Lezing voor l'Abri op zaterdag
23 februari 1985

Mijn tweede voorbeeld is genomen uit het evangelie, uit de gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard (Mattheüs 20 : 1-16). Het gaat me daarbij om het woord van de heer waarmee hij de mopperende arbeiders die menen dat hun tekort gedaan wordt weerlegt: „Staat het mij niet vrij, met het mijne te doen wat ik wil? Of is uw oog boos omdat ik goed ben?” (vs 15). Let hier weer op de tweërlei formulering. Eerst een machtswoord: het staat mij vrij; waar bemoei je je eigenlijk mee? Dan een meer toegankelijk woord waarmee de heer contrôle op zijn beleid op z'n minst mogelijk maakt. Want als hij zegt: ik ben goed, hanteert hij een algemeen en doorzichtig criterium. Keerzijde hiervan is dan ook een verwijt naar het personeel: waarom is jullie oog boos, omdat ik goed ben? Waarom volg je mij niet in mijn goedheid na?

Het gaat hier niet over verkiezing of voorbeschikking. Maar daar behoeven we ons, gelet op de titel van de causerie, ook niet toe te beperken. Onze verhouding tot God als geheel bekijken we nu. Welnu, in Gods handelen met ons, waarvan hier bij gelijkenis iets gezegd wordt, zit een vrijheid van zijn kant waardoor Hij hoog boven ons verheven is. Dat geldt evenzeer voor onze Heiland. Staat het Hem niet vrij te doen met het zijne wat Hij wil? Maar nu moeten wij niet denken dat de Here in die vrijheid ethisch onverschillig zou zijn. Nee, Hij is goed! Hij is naar geopenbaarde normen goed! Wat de heer van de wijngaard doet is dan ook geheel in overeenstemming met de strekking van het goddelijke gebod dat Israël kende. Ik verwijs daarvoor naar bijvoorbeeld Deuteronomium 24 waarin we vanaf vers 10 voorschriften tegenkomen die zich keren tegen een onmenselijke in-haligheid in de sociaal-economische sfeer. In het eerste woord van de heer vinden we dus iets 'obscur', in het tweede iets 'clairs'. Die twee tesamenbrengend zou ik met de theoloog dr O. Noordmans willen zeggen: „De bijbel is niet ethisch, wel zo ethisch mogelijk”.

Een volgend voorbeeld ontleen ik aan de lijdensgeschiedenis van onze Here. Ik bedoel het woord dat Hij zelf sprak over zijn verrader Judas. Ik geef dat woord eerst weer in de vorm waarin het ons bij de evangelist Lukas is

DOOR
H. DE JONG
AMSTERDAM

overgeleverd: „Want de Zoon des mensen gaat wel heen naar hetgeen beschikt is, doch wee de

mens door wie Hij verraden wordt” (Lukas 22 : 22). Eigenaardigerwijs wordt ons ditzelfde woord bij de evangelist Mattheüs anders overgeleverd: „De Zoon des mensen gaat wel heen gelijk van Hem geschreven staat, doch wee die mens... (Mattheüs 26 : 24). 'Hetgeen beschikt is' over Jezus en 'hetgeen geschreven staat' over Jezus, op dat verschil wil ik nu wijzen.

Ik denk niet dat je mag zeggen: Mattheüs legt Lukas uit; wat Lukas noemt 'hetgeen beschikt is' verklaart Mattheüs als 'hetgeen geschreven staat', zodat we de konklusie zouden kunnen trekken: We kunnen dat moeilijke van Lukas vergeten en met het gemakkelijkere van Mattheüs verder gaan. Ik denk niet dat dat mag, want het evangelie van Mattheüs is niet bedoeld als een verbeterde heruitgave van dat van Lukas. Beide getuigenissen moeten we laten gelden. En dat

Parels

E.O.-jongeren hielden een schoonmaakactie in Amsterdam en in dat verband werd de term „Veluwe-geloof” plotseling een gevleugeld woord. In diezelfde tijd deed de Veluwe van zich spreken door akties die ondernomen werden om het vloeien en het „topless” zonnen en zwemmen te verbieden. Ik zag op de t.v., in een uitzending van de E.O., een reportage van de schoonmaakactie. Een eerlijke reportage. Een jongen, die van de aktie niet veel hebben moest, kreeg zelfs de hoofdrol toebedeeld en de spottende spandoeken en borden bleven in de camera. Misschien zijn de organisatoren zelf geschrokken van de reacties uit het publiek. In onze eigen kring hoorde ik waarderend: ze bedoelen het goed, die kinderen en ze doen tenminste iets. En niemand zal dat tegenspreken. Het gaat mij er nu maar om, dat we ons bezinnen op wat de Here Jezus zei over onze parels. Hij zegt: „Werpt uw parels niet voor de zwijnen, opdat zij die niet vertrappen met hun poten en, zich omkerende, u verscheuren.” Die varkens denken voer te krijgen en dan bijten ze hun tanden stuk op

Pastorale notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

parels. Ze denken dat de man waarvan ze meenden dat hij met voedsel kwam, in plaats daarvan met steentjes gooide en dat maakt ze woedend. Zo komt een afkeurend of moraliserend bijwoord bij de massa verkeerd over. Psychologisch is dat, geloof ik, goed te begrijpen. Hetzelfde heb je met die Veluwe gemeenten. Ik weet nog hoe ook het „topless” zwemmen van mannen vroeger veroordeeld werd. Wij droegen een „zwempak” met nog broekpijpijjes. Enkelen, die alleen maar een zwembroekje aanhadden, waren de mannen van het type playboy. Hoe moet je verschijnselen als op de stranden tegengaan? Het vraagt wel de grootste wijsheid, want de koppen in de „neutrale” pers en een liedje als van Nelleke Burg honen vol wanbegrip de „christelijkheid”. Het

Redactie

Ir. A. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. K. Muller
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:
Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerkenieuws / Uit breder kring
M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

is ook zeker niet onmogelijk, want niet alles wat over Jezus beschikt was staat ook beschreven. Er zitten aan het lijden en sterven van onze Zaligmaker duistere kanten, die we niet kunnen begrijpen en die de Schrift ons ook niet opheldert. Bij de bouw van de tempel had de Here God verordend dat er in het heilige der heiligen geen ramen mochten zitten: de ark stond in het volstreckte donker. Dat betekende: over het verzoeningsgebeuren hangt een sluier die ons tegenhoudt als we er het naadje

is niet altijd te voorkomen, maar wel vaak te vermijden.

P.S. Zondag 30 juni zag ik de t.v.-kerkdienst uit Enschede. Ds Mooiweer heeft eind december in Opbouw geschreven hoe de collecte „een belangrijk moment en element is in de orde van dienst” en ik was van een ander gevoelen. Welnu, in die dienst werd niet gecollecteerd. Dat moet bij buitenstaanders weldadig overgekomen zijn. Goed vond ik ook dat ds M. zei: Verheft uw hart. Zo stond het ook in de gids. In formulieren lees je nogal eens: Verheft uw harten. Meervoud. We leerden vroeger op school dat dit latijn was of hebreeuws en geen goed Nederlands. Psalm 24 bijvoorbeeld heeft in de vertaling „Heft poorten, uw hoofden omhoog”, maar de berijmers, dichters, maken er terecht van: „Gij poorten, heft uw hoofd omhoog.” Enkelvoud. Jammer dat in die Enschedese kerk zo'n lor van een orgel staat, maar men kan nu eenmaal niet alles hebben. En die laatste woorden bedoel ik als compliment voor de preek en het geheel van de dienst. Zó kunnen zij die buitenstaan, genodigd worden om naar binnen te gaan.

van de kous van willen weten. Daarom moeten we over Christus' verzoeningswerk altijd met eerbied en schroom spreken. „De HERE heeft gezegd in donkerheid te willen wonen” (I Koningen 8 : 12).

Maar de Schrift, 'het geschrevene', is toch een wichelroede op deze heilige grond en geeft ons een draad in handen die wij mogen inpalmen om bij de overdenking van 's Heren lijden niet te verdwalen maar echt thuis te komen. De Zoon des mensen ging niet in volkomen raadsels heen maar 'gelijk van Hem geschreven staat'. Daarbij kunnen wij denken aan Schrift-gedeeltes als Jesaja 53 en Psalm 22, — en zoveel meer. 'Het geschrevene' is ons dus een leidraad in de donkere van 'het beschikte'. Het is het 'clair' in het 'obscur' van Gods raad.

Laten we nu eens naar een onbekend Schriftgedeelte gaan, namelijk Genesis 38. Ik zal het betreffende gedeelte, de verzen 1-11, voorlezen: ... (het verdient aanbeveling dit gedeelte inderdaad mee te lezen). Het gaat me nu om vs 7 en vs 10 van deze opmerkelijke geschiedenis, de zinnen waarin verteld wordt wat de Here God met die Er en die Onan doet. Eerst vs 7 over Er: „En Er, de eerstgeborene van Juda, was kwaad in de ogen des HEREN en de HERE doodde hem”. Eigenaardig, enige reden waarom Er kwaad bevonden werd in de ogen van de Here God, horen we niet. God verschijnt ons hier als Degene die aan ons van zijn voorkeur geen rekenschap aflegt. We worden dus in vs 7 gesteld voor de majesteit van de goddelijke voorbeschikking, en wel in negatieve zin. Verwerping dus.

Maar als we daaruit nu de konklusie zouden willen trekken dat Gods beschikking willekeur is, waaraan we als slachtoffers overgeleverd zijn, dan komt vs 10 ons vertellen van Onan, de broer van Er, en zijn lot: „En het was kwaad in de ogen des HEREN wat hij deed, en Hij doodde ook hem”. Dus nu niet: 'hij was kwaad in de ogen des HEREN', zoals bij Er, maar: 'het was kwaad in de ogen des HEREN wat hij deed'. En hier krijgen we nu weer een draad in handen waaraan we mogen lopen in de doolhof van de goddelijke voorbeschikking. De geopenbaarde wil van God (dat wat in zijn ogen goed of kwaad is) is ons een gids in het donker van zijn

verborgen wil (degene die in zijn ogen goed of kwaad is). Juist de gelijkende bouw (in het hebreuws) van de beide zinnen in vs 7 en vs 10 nodigt ons uit ze naast elkaar te zetten en ze samen te nemen. Wederzijds bepalen ze elkaar. Tesamen boodschappen zij ons dat de Allerhoogste zich in zijn keus niet toegankelijk maakt voor ons begrip, maar wel voor ons vertrouwen. Als wij Hem in zijn verwerping van Onan, de tweede zoon van Juda, kunnen bijvallen dan zullen wij Hem in zijn verwerping van Juda's eerste, Er, niet tegenspreken maar vertrouwensvol eerbiedigen.

Volgens de theoloog Karl Barth (K.D. II, 2, S. 392) is Genesis 38 wellicht de enige plaats in de Schrift waar we de voorstelling van een absolute verwerping aantreffen. Maar jammer genoeg laat hij ons de samenklank van vs 7 en vs 10 niet horen, hetgeen de Here God een boeman-achtig aanzien geeft. Barth wekt bij zijn behandeling van deze plaats de indruk dat er willekeur bij God is. Daartegenover moeten wij nu niet proberen met behulp van vs 10 het 'harde' vs 7 'onschadelijk' te maken om zo de goddelijke verwerping ethisch geheel door-

zichtig voor ons te krijgen. Met grote voorzichtigheid en eerbied zullen we zowel aan het ene getuigenis van vs 7 als aan het andere van vs 10 proberen recht te doen. De Schrift zelf spreekt hier met twee woorden.

Iemand zal tegenwerpen dat het in beide gevallen niet over dezelfde persoon gaat. Dat is waar. Maar omdat ze beiden vrij onbekend zijn en in sterk gelijkende situaties optreden, vloeien hun beeltenissen enigszins in elkaar, waardoor dit bezwaar bijna weggenomen wordt. Het is waar dat alleen van Juda's tweede zoon Onan een afkeurenswaardig gedrag verteld wordt, maar de sfeer rondom beide jongens is zo gelijkend dat de Schrift ze in één adem behandelen kan. 'De HERE doodde ook hem', zo luidt het van de tweede.

Gods omgang met ons mensen blijft ondoorgrondelijk. Toch maakt de Here het voor ons wel een béétje toegankelijk; zoveel als wij nodig hebben om eerbiedig en dankbaar voor zijn aangezicht te leven. De Prediker zou zeggen: „God doet het opdat men voor zijn aangezicht vreze” (3 : 14). Over de Prediker gesproken, bij hem vond ik nog

dit mooie voorbeeld van 'duister' en 'toegankelijk', en die twee bij elkaar: „En ik ontdekte iets bitterder dan de dood: de vrouw die een valstrik is en wier hart een net is, wier handen boeien zijn. *Hij die aan God welgevallig is* ontkomt haar, doch *hij die zondigt* (volgens de hebreeuwse tekst) wordt door haar gevangen” (7 : 26). Kennelijk durft de bijbel het niet aan om te zeggen: '*hij die rechtvaardig is* ontkomt haar en *hij die zondigt* wordt door haar gevangen'. Dat zou ook de suggestie wekken dat het leven ethisch in elkaar steekt, wat niet het geval is. Ondoorgrondelijke voorbeschikking speelt er doorheen. Zoals ook blijkt uit wat je een paralleltekst van Prediker 7 : 26 zou kunnen noemen, namelijk Spreuken 22 : 14: „Een diepe kuil is de mond der vreemde vrouwen; *hij op wie de HERE vergramd is* valt daarin”. Ook hier immers wordt geen reden voor Gods gramschap opgegeven. Voorbeschikking also. En toch is de bijbel niet zo één en al voorbeschikkelijk dat-ie er ethisch onverschillig van wordt. Immers, '*hij die zondigt* wordt door haar gevangen'.

De volgende keer verder.

Het leiden van de kerkzang

Vroeger dachten kerkgangers, waaronder kerkeradsleden, dat het orgel de gemeentezang had te begeleiden. Constantijn Huygens, langzamerhand kind aan huis, sprak in zijn pleidooi over „de zang vergezelschappen”. Dus orgel en gemeente begonnen tegelijk en vonden elkaar aan het slot terug, elk op eigen kompas. Dat is in de 17e eeuw misschien al heel wat geweest — maar het ligt niet op het niveau van de oudtestamentische tempeldienst. De zangers en speellieden van David en Salomo, allen meesters in de kunst, gaven de toon aan; het volk viel in met „amen” en „halleluja”.

In de loop der eeuwen is het orgel, is de organist, is de orgelkunst ver voor de massazang uit gelopen. Het woord „begeleiden” mag rustig worden vervangen door *leiden*. Want in bijbelse zin is de organist leider, zangleider, zangmeester, zo niet opperzangmeester. Er is dus een hiërarchie van goed tot beter tot best. En kerkgangers, die (niet naar hun organist luisterend) zelf tempo en inzet voor hun rekening nemen, zouden wellicht beter kunnen zwijgen, en nadenken.

We zagen al, dat de organist de gemeente dient, door haar de melodie in herinnering te brengen, de inhoud van het lied muzikaal samen te vatten, en de juiste toonhoogte aan te reiken. Maar

DOOR
D. W. L. MILO
DALMALLY

hij doet natuurlijk meer. Ook het moment van de inzet ligt in zijn macht, want hij geeft het *startsein*.

Dat startsein komt nooit onverwacht. Het voorspel gaf, voor het slotaccoord, een vertraging. Daarop volgde een kleine pauze, goed voor diep ademhalen. Onmiddellijk daarop speelde de organist het eerste accoord: en dit is het startsein, waarbij niemand te laat moet invallen.

Een kleine uitweiding als u het goed vindt; als u het niet goed vindt kunt u twee alinea's overslaan. Toen ik kort voor de oorlog op de Veluwe kwam te wonen en als organist werd aangewezen, bestond daar een mystiek Veluws gebruik: om zich uiterst schuchter tot het lofoffer te begeven. Zoals men zich ook uiterst schuchter tot het avondmaal begaf — of daar van wegbleef. Tot mijn verbazing merkte ik, dat de eerste regel van een psalm door vrijwel niemand werd meegezongen. Pas in de tweede regel kwam enige bijval. Tegen het midden was de kerk op dreef en tegen het eind kon niets haar zanglust meer deren. Er waren zelfs puike zangers bij, maar het Veluws gebruik was onstellend taai.

We hebben er wat op gevonden, door de nood gedreven. Gespreken met goede zangers leidden tot het vormen van een kerkelijk koortje, dat een tiende van de gemeente bevatte en elke maandagavond op de orgelgalerij kwam zingen. Psalmzangkoren zijn op

de Veluwe nog veel aanwezig en staan buiten elke kerkelijke verdenking. We hadden dus vrij spel. En gebruikten de zangavonden om vertrouwd te raken met de psalmteksten en psalmwijzen. Ook om vertrouwd te worden met ons aandeel in het wekelijks loffer. Ook om elke schuchterheid, die toch niet meer dan een valse pose was bij nader inzicht, te overwinnen. Vooral: om elke psalm, op het juiste moment, zonder vrees en beving in te zetten. En deze kennis werd in praktijk omgezet. Voortaan zong een op de tien kerkgangers volop met het orgel mee, zodra de organist de zang had voorbereid en inzette. En ieder sleepte in zijn omgeving negen onthutste kerkgangers mee. In korte tijd werd de kerkzang bewust, overtuigd, eerbiedig en zelfs min of meer schoon. Na een jaar kwam een oude wijkzuster met haar gereformeerde nichtje onze kerk bezoeken; ze vroeg verbaasd: wat hebt u met die kerkzang uitgevoerd? Dit noem ik werkelijk zingen!

—o—

Ik vertel u dit verhaal niet omdat ik daarin een rolletje speelde. Maar omdat een beetje samenspel, kennis van de liturgie, plus een beetje goede wil een slapende gemeente wakker kunnen maken. Ook om nog een andere reden. Omdat een kerkkoor (of de leden nu bij elkaar zitten, dan wel verspreid in de kerk; of het nu in kleurige gewaden optreedt, dan wel incognito) omdat een kerkkoor zulk een krachtige stimulant voor de gemeente betekent. Een moeilijke melodie? Het koor sleept u er door heen. Een onbekende tekst? Het koor geeft u moed om mee te doen. Zo'n koor, dat wekelijks enkele uren aan de komende eredienst wijdt, vormt een verbindingsschakel, een relais, tussen organist en gemeente. Zo'n koor wordt een koor van zangmeesters! Het vangt wrijvingen op, strijkt rimpels glad en baant de weg tot vernieuwing van het kerkelijk loffer. Tot die vernieuwing zou kunnen behoren: het zingen van de tekst voor de preek, of het zingen van een beurtzang daarna. Nieuwigheden, zegt u? Psalm 136 is het meest bekende voorbeeld van een beurtzang tussen zangers en gemeente.

Het zal u duidelijk zijn geworden, dat een organist meer doet dan het „vergezelschapen” van een losgeslagen gemeentezang. Hij brengt die gemeentezang tot het peil, dat bij geestelijke offers past. Hij leidt haar, is haar zangmeester. Is hij goed opgeleid (en waarom eigenlijk niet?) dan zal

hij beschikken over een arsenaal van middelen om de gemeentezang op te voeren, van goed tot beter tot best. Tot dit arsenaal behoren: het kiezen van de juiste toonhoogte, voor jong en oud bereikbaar; het kiezen van de juiste klanksterkte, door ieder te horen en niemand overheersend; het kiezen van de juiste klankkleur, die past bij de tekst van het lied; het beheersen van het juiste tempo, waarin trage en spontane kerkzangers zich kunnen vinden; het gebruiken van de accoorden en stemvoeringen, welke aan de kerktonale ladders ontspringen; maar ook het kennen van alle kleine suggestieve wijzigingen, welke de tekst naar voren brengen; eveneens het voeren van een betrouwbare, rustige en welluidende bas, waarop de hele zang rust; soms ook het versieren van de zang door een juichende tegenstem.

Maar we raken nu aan de werkplaats van de organist — en dat is geen open huis. Het is voldoende te weten, dat de organist talloze middelen heeft geleerd van J. S. Bach. Weinig organisten immers hebben het verband tussen woord en toon zo zuiver gevoeld en tot klank gebracht als deze grootmeester aller tijden. Er bestaat een boek met 371 koraalharmonisaties van Bach; elke organist moest dit boek, samen met de tekst der liederen, stelselmatig bestuderen! (Deze raad is niet van mij maar van Schweitzer en Widor.)

—o—

Nog even over het tempo van de samenzang. Mag het? Daarover is de laatste jaren zelfs onder organisten veel te doen geweest. Er is een grammofoonplaat over gemaakt. Sommigen meenden dat, waar de antieke hele en halve noten vervangen waren door kwarten en achtsten, de kerkzang ook 4 x zo snel mocht gaan als voorheen. Dat is natuurlijk een misvatting; of een tekst nu uit gewone, uit cursieve of uit kapitale letters is gezet, daar blijft ze dezelfde om. Zo is de schrijfwijze der kerkliederen, in moderne trant, geen vrijbrief om de kerkzang rusteloos op te jagen.

Toch is het tempo in onze kerken onrustbarend versneld. Als ik het waag hierover iets te zeggen, is dat in de wetenschap dat er veel persoonlijke voorkeur mogelijk blijft; dat karakters verschillen; dat jong en oud niet precies gelijk op gaan; dat de ene psalm een frisser tempo vraagt dan de andere.

Maar er zijn enkele vaste punten, waaraan we ons kunnen oriënteren. De gemiddelde leeftijd van een kerkgemeenschap speelt stellig een rol. De lokaliteit en (dus) het aantal kerkgangers telt ook mee; hoe massaler, hoe trager. Een kathedraal doet langzamer zingen dan een omgebouwd kofiehuis. En de vele kleine kerken onder ons hebben (Maastricht uitgezonderd?) geen matiging van een grootse acoustiek ondergaan.

Toch is er nog een andere norm. Dat is de eerbied, welke in Gods huis past. Dat huis is een huis des gebeds, we moeten er maar geen instuif van maken. Calvijn schreef: de psalmwijzen moeten „poids et majesté” hebben. Poids is: gewicht, lading, klem. Majesté is: verhevenheid, grote deftigheid, statigheid, zegt mijn woordenboek. Die normen — dat hebt u wel begrepen — legt uw schrijver niet aan, maar Calvijn, die bij de psalmzang en de psalmwijzen zo zeer betrokken is geweest.

Ik vrees dat onze lagere scholen veel kwaad hebben berokkend in dezen. Uit ervaring weet ik dat onze kinderen daar leerden snel, hard en onnadenkend te zingen. Och arme. Dan denk ik aan Luther, die dreigde: een schoolmeester die niet kan zingen, die kijk ik niet aan! Aan Calvijn, die de schoolmeesters vroeg hun kinderen de kerkzang bij te brengen! Zouden we van onze Christelijke Scholen niet meer mogen vragen dan een snelle, harde, gedachteloze kerkzang?

U zult gemerkt hebben, dat we niet over muziek — maar over zaken van de eredienst spreken. Bent u zich wat meer bewust van de heiligheid van het kerklied? Dat is — nog eens gezegd — geen aangelegenheid van een muzikale uitblikker, maar van de totale bruidskerk van onze Heer en Heiland. Hij luistert er graag naar, daar kunnen we amen op zeggen.

Jaarorde en gemeente (1)

„Het kerkelijk jaar heeft te weinig wortels in de Schrift. Je bent er als gemeente te sterk door gebonden.

Waar blijft de vrijheid van de plaatselijke kerk? Volgen van het kerkelijk jaar is hoogkerkelijk gedoe”. Dit zijn enkele uitspraken van mensen uit onze kerken die duidelijk bezwaren hebben tegen een kerkelijk jaar. De schriftuurlijke gegevens hieromtrent zijn summier. De traditie van de kerk vindt men niet normerend. Toch is in al onze gemeenten iets gebleven van zo'n kerkelijk jaar. We vieren immers Pasen, Pinksteren en Kerstfeest - totdat Christus komt.

Vrije keus

Onze predikanten kiezen zelf de tekst voor de preek. Bij hun voorbereiding hebben ze een grote mate van vrijheid. Hun keus hangt soms af van een vraag uit de gemeente, of ze nemen een gedeelte wat hen op dat moment bijzonder aanspreekt.

Ze kunnen voor geruime tijd een Bijbelboek kiezen, die in z'n geheel wordt gelezen of er worden

DOOR
H. R. S. VANDERVEEN
HOOGVEEN

enkele gedeelten uit genomen. Liefde voor de Schrift en voor de gemeente zullen hen hiertoe dringen. Er kan veel goeds in dit alles zitten, maar de eredienst als

geheel dreigt op deze wijze gemakkelijk in de verdrukking te komen.

De organisten zijn degenen die dat het eerst opmerken. Het orgelbriefje krijgen ze vaak op 't laatste nippertje of helemaal niet. De liturgie wordt ondergeschikt gemaakt aan de preek en ook eenzijdig door tekstkeuze en preek gestempeld. Alle onderdelen van de kerkdienst dienen echter optimaal te functioneren.

Bezwaren

De Rooms-Katholieke Kerk heeft eeuwenlang een jaarorde gekend. Deze omvatte voor iedere zon- en feestdag een keur aan Schriftlezingen, liederen en gebeden. In de westerse kerk is deze jaarorde tot in de 16e eeuw algemeen aanvaard geweest.

De reformatie bracht hierin verandering. De Lutherse, Anglicaanse en later de Oud-Katholie-

ke Kerk bleven trouw aan de jaarorde, maar de kerken van geref. traditie hebben ermee gebroken.

Ze hadden nogal wat bezwaren tegen de klassieke jaarorde, die hier op neer kwamen; Oudtestamentische lezingen waren nagenoeg afwezig, het bijbelgebruik was te selectief, jaarlijks keerden dezelfde lezingen terug, het verband tussen de verschillende perikopen voor dezelfde zondag ontbrak veelal. Ook vond men een bezwaar dat er geen bepaalde tekst was, zodat de prediking tussen de lezingen heen en weer zweefde en waardoor de verkondigende kracht wat teloor ging. Historische omstandigheden en heiligenfeesten waren vaak bepalend voor de keuze.

Op grond van deze bezwaren hebben de geref. kerken de jaarorde vervangen door een voorgeschreven „lectio continua” (doorgaande lezing, wat neerkwam op „seriepreken”). De Synode van Dordrecht van 1574 besloot dit, terwijl in 1578 de Nationale Synode van Dordrecht het besluit nam geen feestdagen meer te vieren! De nog gangbare vrije keus dateert van later datum.

Kentering

Toch begint men ook in onze kerken wat meer rekening te houden met het kerkelijk jaar. In de praktijk omvat dat echter niet veel meer dan het gedenken van feestdagen, advents- en lijdens-tijd in de keuze van Schriftlezingen, teksten en liederen. Maar het volgen van een jaarorde gaat nog wel wat verder. Dat dient dan uit te komen in de volgende onderdelen: de introïtus (intochts- of beginsalm), het gebed van de zondag, de keuze van liederen, Schriftlezingen en prediking. Niet alleen dat dit alles uitkomt in de feestdagen, maar het gehele jaar door!

Binnen kerken waar men jarenlang de vrije keus gepraktiseerd heeft, kan men vrijwillig voor de discipline van een jaarorde kiezen. En dit gebeurt steeds meer. Het wijst op een kentering. De liturgische beweging is hierop van invloed geweest. In steeds breder kring gaan de ogen open voor de moeizaamheid van de vrije keus en voor de gevaren van subjectiviteit en willekeur die ermee verbonden kunnen zijn.

Orderingsprincipe

Een jaarorde met leesrooster verlicht de last van de steeds weerkerende keuze en gaat tegen willekeur in. Er zit een aanleiding in om de voorbereiding van de kerkdienst niet meer alleen

aan de predikant over te laten. We maken er een werkgroep-eredienst van en voelen ons gezamenlijk verantwoordelijk. De vragen gaan niet in de eerste plaats over de tekstkeuze van de predikant. Men zal zich afvragen welk karakter een bepaalde zondag of tijd van het jaar vraagt. Wat zullen we bidden, lezen en zingen? Dit kan men vinden in een jaarorde, b.v. uitgewerkt in „De adem van het jaar”, van de Prof. dr G. van der Leeuw-stichting. En als men daar eenmaal mee aan het werk is, komt men tot de conclusie dat een jaarorde meer is dan een liturgisch gegeven. Ons christelijk geloof kan en mag zich niet onttrekken aan het begrip „tijd”. We mogen het niet overlaten aan het burgerlijk jaar. Voor christenen is hun tijd de „tussentijd” van Pasen, Hemelvaart en Pinksteren aan de ene kant, naar Jezus' Wederkomst aan de andere kant. Daarom is de kerkelijke kalender een poging om orde en vorm te verlenen aan het leven in „deze tijd”. Vanuit dit ordeningsprincipe bedrijft men kerkewerk en catechese. Zo kunnen we ook in huiselijke sfeer gebruik maken van de jaarorde.

Synagoge

In de synagoge had men de gewoonte om op bepaalde feestdagen vaste gedeelten uit de Schrift te lezen. Men verdeelde de Thora zo, dat men in één of drie jaar de eerste vijf boeken van Mozes in z'n geheel had doorgelezen. Er werd op deze manier een goede verdeling van de stof bereikt. De gelovigen van het Oude Testament leefden van Sabbath tot Sabbath en van Pascha tot Pascha. Bij de Joodse feesten behoorden voorbereidingstijden, wat een weerspiegeling was van de tocht door de woestijn, door de geschiedenis heen, naar het beloofde land. Men vierde onderweg de gedachtenis van de uittocht, om het uitzicht naar de toekomst open te houden.

Zoals de Joden leefden van feest tot feest, zo leven de christenen nu van opstandingsdag tot opstandingsdag. Dit is al gauw uitgebreid tot een jaarlijkse viering van het Paasfeest. De apostelen zijn „zelf” getuigen van de opstanding genoemd. Zij roepen ons op te gedenken dat Jezus is opgestaan. Het paasgebeuren van kruis en opstanding is een eenheid. De Joden zijn de eersten geweest in het gedenken van de grote daden des Heren. De gemeente van Christus heeft het gedenkjaar van de Joodse synagoge overgenomen. Zo is de jaar-

orde gegroeid vanuit de viering van Pascha.

De Paaskring

Rondom de paasviering ontstaat een kring van dagen. Een groot feest krijgt een voorbereidings-tijd. In de bijbelse verhalen blijkt steeds het getal 40 een rol te spelen. Dus lagen veertig voorbereidingsdagen voor de hand. In sommige protestantse kringen spreekt men van lijdenstijd, wat jammer is, want de bijbel laat de figuur van Christus veel breder zien. Het geconcentreerd zijn rondom het lijden stamt uit de tijd van het Piëtisme, toen men de behoefte gevoelde zeer bijzondere aandacht te schenken aan wat er rondom en met Christus gebeurde in de dagen van de kruisiging. Veel schriftuurlijker is het om te bedenken dat Christus gedurende héél zijn leven heeft geleden. Er moet plaats zijn om naar Pasen toe te lezen. De hoofdmomenten van Jezus' leven komen aan de orde: de verzoe-king in de woestijn (de grote worsteling met de duivel), de verheerlijking op de berg, het uitdrijven van de duivel, de wonderbare spijziging, de opwekking van Lazarus.

Pas de laatste twee weken staan in het teken van het lijden, waarvan de laatste de „stille” of „goede” week genoemd wordt. Palmzondag staat aan het begin.

Jezus' intocht in Jeruzalem staat dan centraal, terwijl ook het hele lijdens-evangelie naar Matteüs wordt gelezen. Ook Witte Don-derdag wordt gevierd, vanwege de instelling van het avondmaal. Het gaat hier op de gedachtenis van Jezus' dood, maar tevens van alle andere heilsfeiten. Op Goede Vrijdag wordt het hele lij- dens-evangelie naar Johannes ge- lezen. Stille Zaterdag is Jezus' graflegging aan de orde. Vanaf paaszondag begint de paastijd. Zeven weken vieren wij het feest van Jezus' overwinning op de dood. Het is de „Vreugdetijd” van de vijftig dagen. De naam van Pinksteren betekent immers de vijftigste dag. Hier moeten we even terug naar het oude Israël. Men begon de oogst op Pasen en beëindigde die op Pinksteren. Tijdens de woestijnreis werd Pa- sen tegelijk het feest van de uit- tocht uit Egypte en Pinksteren het feest van de wetgeving op de Sinaï. Door Jezus' verlossings- werk betekent Pasen de uittocht uit het diensthuis van de zonde en uit het graf, terwijl Pinksteren de leiding van God door de Hei- lige Geest in onze harten is. Bin- nen de Paaskring valt ook nog de Hemelvaart van Jezus, nl. op de veertigste dag na Pasen. Met Pinksterzondag wordt de Paas- kring afgesloten.

(wordt vervolgd)

Boekbespreking

J. van Amstel,

„Denken over Oosterse me-
ditatie en christelijk geloof”.

Uitg. van Boekencentrum,
's-Gravenhage.

63 pag. Prijs f 11,90.

We zijn blij dit boekje te mogen aankondigen. Het geeft nl. een goed overzicht van wat er in de wereld van de oosterse meditatie zoal leeft. Het is geen overbodige lektuur in deze tijd, die bol staat van allerlei alternatieve religieu-ze bewegingen waardoor met name veel jongeren de weg kwijt- raken. Ds Van Amstel gaat daar- aan eenszins voorbij, maar ont- leedt een en ander haarscherp. Hij vermeldt, dat er iets in zit van een modegril. Verder kan genoemd worden een moderne gulzigheid, „de vraatzucht van de ziel” zoals iemand het heeft genoemd. Ten derde moet gewe-zen worden op het feit, dat de moderne mens leeft in een enor- me spanning. Is er, ten vierde aldus Van Amstel, niet een zoek- enge komen naar een zinvol leven? Tenslotte, is de kerk niet geheel in gebreke gebleven om

het verlossende woord te spre-ken? Was de kerk in veel plaat- sen niet meer een koelkast dan een warmtebron? De schrijver gaat verder uitvoerig in op de verschillende vormen van me- ditatie. Hij signaleert een goeroe- vergoddelijking en geeft vooral aandacht aan het gevaar van de Transcendente Meditatie. Ver- schillende citaten onderbouwen het geheel van het betoog van de auteur. Het doel van een derge- lijke meditatie wordt nader om- schreven als: jezelf weer bewust worden en jezelf weer terugkrij- gen. Wij zijn allemaal deel van de kosmos. „En al mediterende zijn we op weg naar het Ene, naar het Absolute, naar het Eeuwige, naar het Goddelijke, en hoe je het ook maar noemen wilt.” (p. 24). „Meditatie is de oefening zo volledig mogelijk geboren te worden, het bewustzijn zo volle- dig mogelijk te incarneren, vlees te doen worden. Niet om de vleeswording van Christus gaat het, maar om de vleeswording van de mens.” (p. 25).

Ds Van Amstel stelt onder meer zeer terecht daartegenover, dat wij niet van onze onwetendheid moeten afgeholpen worden, maar van onze zonde en schuld bevrijd

OPBOUW IN DE VAKANTIE

Opbouw zal gedurende de komende vakantieperiode **NIET VERSCHIJNEN** op 19 juli en 2 augustus.

moeten worden. (p. 31). Verder besteedt de auteur aandacht aan de bijbelse meditatie en licht in dat kader één en ander toe vanuit Psalm 1 en Psalm 119. Het mediteren is zeer noodzakelijk, juist in deze tijd, die door zijn gebrek aan stilte het geestelijke leven verstikt.

Wie mediteert – en hij heeft daarbij de Heilige Geest nodig – wordt gezegd door de HERE. In een slothoofdstuk onder de titel: „Voorbeeldig mediteren”, worden twee vrouwen aan ons voorgesteld van wie we veel in dit verband kunnen leren? Maria, de zus van Martha, en Maria, de moeder van de Here Jezus. Tot besluit zijn verschillende gespreksvragen per hoofdstuk toegevoegd. Zo kan men dit boekje goed gebruiken voor jeugdverenigingen en gesprekskringen. Ik wil mijn chr. geref. kollega van harte feliciteren met de verschijning van dit belangrijke geschrift en wens het een ruim onthaal toe. Het is het waard! Meer behoef ik er ter aanbeveling, dacht ik, niet aan toe te voegen!

O. Mooiweer, Enschede

—o—

Dr W. J. Ouweneel,

„Psychologie” (een christelijke kijk op het mentale leven)

Uitg. Buijten en Schipperheijn, Amsterdam, 1984, 376 blz., f 69,50.

Ouweneel schreef dit boek vooral als discussiestuk voor christenpsychologen en -hulpverleners. Doel is een ontwerp te geven voor een christelijke psychologie en psychotherapie.

Bij de bespreking van dit omvangrijke boek beperk ik me tot de hoofdlijnen.

Het boek bevat 4 hoofdonderwerpen:

1. de grondslagen van de psychologie.
2. overzicht van de seculiere psychologie.
3. persoonlijkheidsleer, toegepast op de psychopathologie.
4. de mentale therapie.

Ad 1.

Ouweneel vult een forse lacune op die bestond onder christen-

psychologen, door de psychologie haar plaats te geven (en deze uit te werken) binnen het kader van de Wijsbegeerte der Wetsidee.

Het doel van de WdW, met haar grondleggers de christenfilosofen H. Dooyeweerd en D. H. Th. Vollenhoven, is het behandelen van de grondvragen der vakwetenschappen op een wijze die recht doet aan Gods scheppingsorde.

Ouweneel werkt dit op een heldere wijze uit voor de psychologie en verschaft zo de christenpsycholoog een uniek middel om zijn/haar vak te begrijpen vanuit een bijbelgetrouw gezichtspunt. Overigens is kennis van de grondbeginselen der WdW noodzakelijk om deze waardevolle materie te begrijpen.

Ad 2.

Ouweneel geeft een overzicht van de ontstaansgeschiedenis en de huidige stand van zaken der seculiere psychologie die veel en leuk geïllustreerde informatie geeft.

Voor mensen die niet in het vak thuis zijn heel leerzaam maar voor vakmensen staat er weinig nieuws in.

Zeer opvallend is dat Ouweneel het complete bouwwerk der psychologie intact laat en slechts marginaal Bijbelse kanttekeningen plaatst. Wellicht was hij bij het lezen van de lectuur verrast niet het 'Sodom en Gomorra' aan te treffen dat in sommige evangelische kringen in de psychologie wordt gezien.

De onvangenheid waarmee hij naar dit vakgebied kijkt waardeer ik temeer omdat Ouweneel juist in die kringen veel waardering krijgt.

Ad 3.

Ouweneel geeft hier een overzicht van de seculiere opvattingen inzake mentale structuren, de normale en abnormale persoonlijkheid.

Ook hier blijft het bouwwerk in feite recht overeind, al pretendeert hij een belangrijke wijziging door de mens in zijn ziekzijn verantwoordelijk te stellen. Hij gaat er dan ten onrechte van uit dat deze opvatting in de seculiere psychologie afwezig is. Bovendien is de relatie ziekte-verantwoordelijkheid veel gecompliceerder dan hij voorstelt. Verder kom ik ook bij hem het telkens weer opduikende fabeltje tegen als zou Freud de immoraliteit hebben willen aanmoedigen door te stellen dat problemen ontstaan doordat de menselijke driften verdrongen worden: „...de meest immorele mensen zouden volgens Freud de gezondste moeten zijn...” (blz. 114).

Freud echter benadrukte juist het onoplosbare dilemma van de mens door te stellen dat de mens, om te kunnen overleven, ook, zijn driften in bedwang moet houden met zijn geweten. Dit lijkt, zonder dat dit Freuds bedoeling zal zijn geweest, op Paulus' noodkreet in Rom. 7: 15: „...want ik doe niet wat ik wens, maar waar ik een afkeer van heb, dat doe ik...”.

Ouweneel zou overigens gelijk hebben wanneer hij had gesteld dat veel mensen het hebben opgevat als een aanmoediging tot immoraliteit.

Ad 4.

Ouweneel begint met een overzicht van de seculiere psychotherapieën dat zeer onvolledig (3 blz.!) en weinig actueel is.

Vervolgens behandelt hij op soortgelijke wijze de effectiviteit van de psychotherapie en haar curatieve (genezende) factoren. Op grond daarvan komt hij tot de conclusie „...dat de (aspirant) christenhulpverlener geen psychologie zou hoeven studeren... omdat... afgestudeerde psychologen het immers niet veel beter doen dan amateurs”. (blz. 343). Behalve dat nooit iemand heeft beweerd dat je psychologie gestudeerd zou moeten hebben om een goed therapeut te zijn (want dat moeten we blijkbaar uit deze zin lezen) is het ook nog onzorgvuldig geformuleerd en slecht onderbouwd.

Waarom hij deze conclusie nodig heeft wordt pas duidelijk als Ouweneel toekomt aan zijn eigen visie op christelijke hulpverlening. Die komt in het kort hierop neer. Ouweneel erkent het nut van psychotherapie, maar het werken aan psychische structuren alléén is onvoldoende. Therapie moet gericht zijn op de relatie van de mens tot God en kan er nooit mee tevreden zijn mensen van hun stress, angst, verslavingen etc. af te helpen, zonder hun hart te raken. Kortom: hulpverlening zonder evangelisatie is slechts lapwerk. Hiervoor is nodig een bijbels toegeruste therapeut die moet beschikken over de eigenschappen van oudsten en opzieners in de gemeente en over enige christelijk-psychologische kennis. Hiervoor is dus een bijbelgetrouwe opleiding nodig.

'Psychotherapie op zichzelf' (dat kan blijkbaar bestaan volgens Ouweneel) staat vijandig tegenover God zegt hij (blz. 353) en brengt de te helpen mens juist systematisch verder van God af (blz. 334). Het bestaansrecht van christelijke hulpverlening zoekt Ouweneel dus in de koppeling van evangelisatie aan psychotherapie.

Administratie

Administratie-adres:

Postbus 84,
3956 ZS Leersum
Tel. 03434-54283

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementprijs:

f 47,— per jaar of f 25,— per halfjaar.

Voor studenten f 38,— p. jaar.

Buitenland f 55,— per jaar of f 70,— per luchtpost.

Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct. per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

Hij haalt evangelisatie naar de spreekkamer.

En zit je eenmaal op dat spoor dan is het verband tussen het hebben van psychische problemen en de kwaliteit van het geestelijk leven gauw gelegd. Ik citeer: (blz. 346) „Iedere zielzorger kent uit de praktijk het verschil tussen buitenkant- en binnenkant-christenen, ...De zielzorger weet maar al te goed hoeveel stoornissen juist vóórkomen bij mensen voor wie het christen zijn niet (veel) meer inhoudt dan (onregelmatig) kerkbezoek en een traditionele, starre, dogmatische, wettische mentaliteit, en een irrationeel superioriteitsgevoel ten aanzien van de eigen kerk of geloofsgemeenschap. Zulke mensen vallen in het leven steeds weer met hun geloof door de mand...”.

Je moet het maar durven zeggen! Laten we dit citaat eens bekijken vanuit de bijbelse optiek die Ouweneel zelf aanbeveelt.

Buitenkant-christenen zijn volgens Ouweneel christenen die op eigenbelang en sociale status uit zijn; binnenkant-christenen daarentegen dienen de werkelijke God van hun hart. Ouweneel denkt dus te kunnen beoordelen tot welke categorie iemand behoort. Maar hoe moet ik dat nu rijmen met wat Paulus schrijft in 1 Cor. 2: 15: „Maar de geestelijke mens beoordeelt alle dingen, zelf echter wordt hij door niemand beoordeeld. Want wie kent de zin des Heren dat hij

Hem zou voorlichten?" En voor een beoordeling van de rest van het citaat kunnen we alweer Paulus aan het woord laten: Rom. 7:13-26 o.a. „Want ik doe niet wat ik wens, maar waar ik een afkeer van heb, dat doe ik". Dus ook Paulus heeft blijkbaar het gevoel (of sterker nog: de zekerheid) dat hij 'dagelijks met zijn geloof door de mand valt'. Dat betreft dus niet vooral mensen met stoornissen, zoals Ouweeneel veronderstelt.

Nee, wanneer Ouweeneel's ontwerp van een christelijke hulpverleningswetenschap (boëthologie noemt hij dit) hierop neer

komt dat de hulpverlener 'mensen in nood' geestelijk de maat moet nemen, dan houd ik me liever bij de seculiere psychotherapie.

Behalve dat het op mijn eigen vakgebied ligt, besteed ik ook zoveel aandacht aan deze zaak omdat hier telkens het knelpunt ligt binnen de christelijke hulpverlening (en b.v. ook in de chr. politiek): deze is pas christelijk wanneer je mensen tot het geloof brengt, menen sommigen.

Concluderend moet ik zeggen dat dit boek twee gezichten heeft; Daar waar Ouweeneel theoretisch blijft (de grondslagen van de psychologie) is hij zeer leerzaam en kan ik iedere christenpsycholoog aanbevelen hem te lezen. Maar als hij toekomt aan het formuleren van zijn 'Boëthologie' wordt hij onzorgvuldig en vind ik hem minder bijbelgetrouw dan wellicht zijn bedoeling zal zijn geweest.

Drs H. G. van Riessen,
psycholoog (Houten)

Redactie ontving

Johannes Calvijn, Verklaring van de bijbel; De kleine profeten, deel V, Zacharia; vertaald uit het latijn door ds W. de Graaf, tweede druk; 370 blz., f 52,50; uitg. De Groot Goudriaan, Kampen.

Johannes Calvijn, Verklaring van de bijbel, Harmonie van de laatste vier boeken van Mozes, tweede deel; uit het latijn vertaald door ds J. van den Heuvel; 406 blz., f 77,50; uitg. De Groot Goudriaan, Kampen.

Verdrukking, vlucht en toevlucht, het dagboek van Jean Migault over de geloofsvervolgeling onder Lodewijk XIV, ingeleid en geannoteerd door G. H. M. Posthumus Meyer; 90 blz., f 14,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

R. H. Matzken, D. Miss. Handelingen der gemeente; deel 1 - De geschiedenis van de Christelijke Gemeente door de eeuwen heen, Van apostelen tot reformatie; 167 blz., f 27,90; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Dr C. J. den Heyer, Marcus I: een praktische bijbelverklaring in de serie Tekst en toelichting; 173 blz., f 25,50; uitg. J. H. Kok, Kampen.

Kerknieuws

Kerkdiensten in Eindhoven

De komende weken worden een aantal kerkdiensten gecombineerd gehouden met onze Chr. Geref. zuster gemeente.

Deze gecombineerde diensten vinden steeds plaats in het kerkgebouw van de Chr. Geref. Kerk, Schootsestraat 47 te Eindhoven. Op de hierna vermelde dagen of tijden is er dus GEEN KERKDIENT in het gebouw van de Ned. Geref. Kerk.

14 juli: beide diensten
21 juli: beide diensten
28 juli: beide diensten
4 aug.: middagdienst
11 aug.: middagdienst
Aanvangsuren: 09.30 en 17.00 uur.

Ned. Geref. Kerk van Zeist

Op 14, 21 en 28 juli a.s. wordt alleen de morgendienst gehouden. Aanvang van de dienst: 9 uur. Plaats van samenkomst: Gebouw Ned. Prot. Bond, Kerkweg 21 te Zeist.

Ned. Geref. Kerk van Arnhem

Het scribaat van de kerk berust thans bij: P. Hellinga, Ulenpaslaan 7, 6825 ED Arnhem, tel. 085-610907.

Ned. Geref. Kerk van Langerak

De preekvoorziening door de heer K. de Ridder vindt sinds 5 juli j.l. plaats op het adres: van Gentstraat 37, 2977 AN Goudriaan, tel. 01838-2660.

Ned. Geref. Kerk van Ede

Het scribaat van de kerk berust thans bij: J. ter Velde, Anna van Burenlaan 10, 6713 NJ Ede, tel. 08380-14779.

Ned. Geref. Kerk van Vlaardingen

Het adres van het scribaat en de preekvoorziening van de Ned. Geref. Kerk van Vlaardingen is thans: L. van Rongen, Hendrik Casimirstraat 115, 3136 BD Vlaardingen, tel. 010-747956.

Keuze uit meer dan

1000

geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

Bij geboorte en huwelijk ontvangt u een felicitatiepakket.

DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist
03404-22452 (sinds 1901)

Opbouw-uitgaven

„DE PLAATS VAN DE VROUW
IN DE GEMEENTE” tweede druk

Vanwege de aanhoudende vraag naar deze brochure is nu een herdruk verschenen. De prijs is f 4,50 per exemplaar, exclusief verzendkosten. Nieuwe bestellingen worden graag tegemoet gezien via onderstaande antwoordstrook.

De inhoud van bedoelde brochure is als volgt:

- Prof. Dr. D. Holwerda, Discussie-nota inzake vrouwelijke ambtsdragers;
- Ds. G. Janssen, De vrouw en het ambt in de kerk;
- Rev. Don. A. Codling, Vrouwen - ouderlingen?;
- Drs. H. de Jong, De plaats van de vrouw in de gemeente.

Verder zijn bij de administratie nog voorradig:

- Ds. M. R. van den Berg, Jeremia;
- Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie.

ANTWOORDKAART

Gaarne ontvang ik:

- ex. Prof. Dr. D. Holwerda e.a., De plaats van de vrouw in de gemeente, f 4,50.
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij bijbelstudie) à f 10,—.
- ex. Drs. P. J. van Kampen, Antroposofie à f 3,50.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten. De ingevulde bon in een open envelop te zenden naar: Administratie Opbouw, Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.

Opbouw
wil
meer...
...abonnees!

Is uw
Zoon
Dochter
Familie
Vriendin
zelf al
geabonneerd
?

Meer voor Opbouw

○ kennismakingsnummers
○ abonnement

Naam

Adres

Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder postzegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum